

Hallituksen esitys Eduskunnalle vuonna 1995 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lain-säädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vuoden 1995 sosiaaliturvamaksuista sekä kansaneläke- ja sairausvakuutuksen rahoitus- ja rahastojärjestelyistä. Vuonna 1995 yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvalta työnantajalta perittäisiin kansaneläkemaksua yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen 2,40, 4,00 tai 4,90 % ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Sellaisen valtion liikelaitoksen, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, kansaneläkemaksu olisi 2,40 %. Yksityisen työnantajan ja edellä mainitun liikelaitoksen sairausvakuutusmaksun suuruus olisi ehdotuksen mukaan 1,60 % palkoista vuonna 1995.

Kaikilta julkisoikeudellisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkemaksua 3,95 %. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja kuntayhtymältä sairausvakuutusmaksua perittäisiin 2,85 %. Kirkkotyönantajan sairausvakuutusmaksu olisi 7,85 %.

Työnantajan lapsilisämaksua ei perittäisi ehdotuksen mukaan vuodelta 1995.

Vuodelle 1995 vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu ehdotetaan alennettavaksi 0,55 penniin veroäyriä. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan 1,90 penninä veroäyriä, kuitenkin siten, että maksu olisi yli 80 000 äyrin menevältä osalta 3,80 penniä veroäyriä. Eläketuloa saavalta henkilöltä ehdotetaan perittäväksi edellä mainittujen maksujen lisäksi kansaneläkevakuutusmaksua yksi penni ja sairausvakuutusmaksua kolme penniä vuodelta 1995 toimitettavassa

kunnallisverotuksessa vahvistettavalta veroäyriä. Vakuutusmaksujen korotus olisi kuitenkin yhteensä enintään 4 % veronalaisesta eläketulosta.

Vuonna 1995 kunnan osuutena kansaneläkelain mukaisten lisäosien rahoitukseen perittäisiin 1,55 penniä veroäyriä. Kansaneläkelaitoksen osuus lisäosamenoista olisi 55,0 % valtion vastatessa lisäosamenoista muilta osin. Valtio ei vuonna 1995 osallistuisi sairausvakuutuslain mukaisista sairauspäivärahoista ja vanhempainrahoista aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen.

Kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston vähimmäismääräksi vuoden lopulla vahvistettaisiin 8 % kansaneläkevakuutuksen ja vastaavasti sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vähimmäismäärän saavuttamiseksi olisi mahdollista siirtää varoja rahastosta toiseen. Valtio vastaisi edelleen kansaneläkelaitoksen rahastojen maksuvalmiudesta takuusuorituksella.

Sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevat lainmuutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Eduskunnalle on annettu erikseen esitys, jonka mukaan osa arvonlisäveron tuotosta tilitetään kansaneläkelaitokselle, sekä esitys tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmältä perittävästä maksusta, joka ohjataan kansaneläkerahastoon.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Työnantajan kansaneläkemaksu

Kansaneläkelain 3 §:n 2 momentin (956/72 ja 307/82) mukaan työnantajan kansaneläkemaksua peritään liiketoiminnan pääomavaltaisuudesta riippuen joko 4,25, 4,75 tai 5,25 % työntekijälle suoritetun ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Kansaneläkemaksun suuruudesta on kuitenkin viime vuosina säädetty yksivuotisilla laeilla, joiden mukaan maksua on peritty joko suurempana tai pienempänä kuin kansaneläkelain 3 §:n 2 momentissa säädetään.

Vuoden 1982 toukokuun alusta kansaneläkemaksua alettiin periä eri suuruisena julkiselta taholta ja yksityiseltä työnantajalta. Julkisen tahon maksuluokkaan katsottiin kuuluvan valtion ja sen laitoksen, kunnan, kuntainliiton, evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan ja seurakuntainliiton, ortodoksisen kirkkokunnan ja sen seurakunnan sekä Ahvenanmaan maakunnan. Kansaneläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen turvaamiseksi muutettiin samalla kansaneläkelain 59 §:ää (307/82) siten, että kansaneläkerahastosta puuttuva osa suoritetaan valtion varoista.

Vuoden 1985 alusta julkisen tahon työnantajan kansaneläkemaksun suuruuteen vaikutti myös samana vuonna voimaan tullut työttömyysturvauudistus (602/84). Työttömyysturvaetuuksien veronalaistamisesta aiheutunut verotulojen kasvu haluttiin palauttaa työttömyysturvan rahoitukseen. Tämän vuoksi kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta kansaneläkemaksua perittiin korkeampana kuin muilta julkisoikeudellisilta työnantajilta eli valtiolta ja sen laitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta. Kunnallista liikelaitosta pidettiin sen kilpailukyvyä säilyttämiseksi samanarvoisena kuin valtion laitoksia.

Kansaneläkemaksuluokan määräytymiseen liittyvää säännönmukaisten poistojen rajaa korotettiin 200 000 markasta 300 000 markkaan vuoden 1987 alusta (1040/86).

Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun porrastus poistettiin alentamalla II ja III luokkien maksut I luokan tasolle vuoden 1991 heinäkuun alusta (988/91). Vuoden 1993 heinä-

kuun alusta lukien yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun porrastus palautettiin (573/93). Maksun porrastus liittyi keväällä 1993 työmarkkinaratkaisun yhteydessä sovitun pienyrityksiä koskeneeseen työnantajan työttömyysvakuutusmaksun alennukseen. Kyseinen alennus rahoitettiin porrastamalla työnantajan kansaneläkemaksu.

Vuodelta 1994 yksityisen työnantajan kansaneläkemaksua peritään porrastetusti 2,40, 4,00 tai 4,90 % ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä (1666/93). Julkiselta sektorilta eli valtiolta ja sen laitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalta ja kuntayhtymältä, kunnalliselta liikelaitokselta, seurakunnalta ja muilta niihin rinnastettavilta yhtymiltä peritään maksua 3,95 % palkoista. Julkiseen sektoriin ei kuitenkaan lueta valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisia liikelaitoksia, joita on niiden taloudellisten toimintaperiaatteiden vuoksi vuodesta 1989 lukien pidetty kilpailuasemaltaan yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvina kansaneläkemaksun suuruutta määrittäessä.

1.2. Työnantajan sairausvakuutusmaksu

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 §:n (613/78) mukaan työnantaja on velvollinen suorittamaan kansaneläkelaitokselle työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,50 % maksamiensa ennakkoperinnän alaisen palkkojen määrästä.

Myös sairausvakuutusmaksua on peritty yksivuotisilla laeilla poikkeavasti siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 §:ssä säädetään. Samoin tämä maksu on ollut edellä kansaneläkemaksun suuruuden yhteydessä selostetuista syistä eri suuruinen julkisen tahon työnantajalle ja yksityiselle työnantajalle. Julkisen tahon työnantajista valtiolla, sen laitoksella, Ahvenanmaan maakunnalla, kunnalla ja kunnallisella liikelaitoksella sairausvakuutusmaksu on vuodesta 1992 lukien ollut alempi kuin kirkon vastaava maksu.

Vuonna 1994 yksityisen sektorin työnantajilta on peritty sairausvakuutusmaksua 1,45 % ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä (1667/93). Valtion ja sen laitoksen, Ahvenanmaan maakunnan ja kunnallisen liikelaitoksen, kunnan ja kuntayhtymän sairausvakuutusmak-

su vahvistettiin 2,70 %:ksi sekä kirkon ja seurakunnan 7,70 %:ksi. Vuonna 1994 toteutetun perhetuen uudistuksen yhteydessä poistettiin verovähennyksiä, mistä aiheutuva verotulojen kasvu ohjattiin kirkon osalta osittain valtiolle korotettuna kirkon sairausvakuutusmaksuna. Sairausvakuutusmaksun suuruutta määrättäessä sellaista valtion liikelaitosta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, on vuodesta 1989 lukien pidetty yksityisen sektorin piiriin kuuluvana työnantajana.

1.3. Työnantajan lapsilisämaksu

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 §:n mukaan työnantaja on velvollinen suorittamaan valtiolle lapsilisämaksua 2,25 % ennakkoperinnän alaisten palkkojen määrästä. Työnantajan lapsilisämaksuun on yksivuotisilla laeilla kohdistettu useita maksualennuksia tai maksu on jätetty kokonaan perimättä. Vuodelta 1994 lapsilisämaksua ei peritä lainkaan (1669/93).

1.4. Työnantajan kansaneläke-, sairausvakuutus- ja lapsilisämaksu vuonna 1995

Kysymys sosiaaliturvamaksujen kohtaannosta ja rahoituksesta on ollut usean vuoden ajan vireillä. Myös eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt, että työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaa lainsäädäntöä kehitetään siten, että työvoimavaltaisten yritysten asemaa parannetaan. Viimeksi eduskunta edellytti tätä hallitukselta vastauksessaan hallituksen esitykseen vuodelta 1993 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi (HE 288/1992 vp), jolloin eduskunta totesi: ”Eduskunta pitää tärkeänä, että kansaneläkelaitoksen rahoitus järjestetään kestäväälle ja vakaalle pohjalle. Eri maksajien osuudet on saatava oikeudenmukaisiksi ja muun muassa kuntien esityillä menettelyllä korkeammiksi tulevat välilliset työvoimakustannukset vaikeuttavat kunnallisten palvelujen kehittämistä. Rahoitusjärjestelmää on uudistettava siten, että kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut kohtelevat valtiota ja kuntia tasapuolisesti yksityiseen työnantajaan nähden ja seurakuntiin nähden sekä siten, että menettelyyn ei sisälly kunnallisten palvelujen kehittämisen kannalta haitallisia vaikutuksia.

Eduskunta toteaa, että maksujärjestelmällä on myös pyrittävä parantamaan työvoimavaltaisten yritysten asemaa uudistamalla palkka-perusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen järjestelmää samalla huolehtien sosiaaliturvan riittävästä rahoituksesta. Tämä edellyttää rahoitusjärjestelmän uudelleenarviointia siten, että pääomavaltaiset alat osallistuvat nykyistä suuremmalla osalla sosiaaliturvan rahoitukseen. Pienyrittäjien asemaan ja heidän kannettavakseen asetettuihin maksuihin on kiinnitettävä huomiota, jotta myös tällä menettelyllä voidaan tukea pienyrittämisen työllisyyden kannalta merkittävää toimintaa.

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy sosiaaliturvan rahoitusjärjestelmän kehittämiseksi edellä tarkoitettuihin toimenpiteisiin.”

Asiaa on selvittänyt viimeksi sosiaali- ja terveysministeriön asettama selvitysmies, jonka raportti julkistettiin 14 päivänä tammikuuta 1994 (Työnantajan sosiaaliturvamaksujen kehittäminen. Selvitysmiesraportti. STM 1993: 28). Selvitysmies ehdotti sosiaalivakuutuksen rahoitusta uudistettavaksi siten, että työnantajan palkkasidonnaisissa maksuissa luovuttaisiin kokonaan ei-ansiosidonnaisten etuuksien rahoittamisesta. Tällöin luovuttaisiin kokonaan työnantajan palkkaperusteisesta kansaneläkemaksusta ja siitä osasta sairausvakuutusmaksua, joka liittyy pelkästään vähimmäispäivärahoihin ja sairaanhoitokorvauksiin.

Selvitysmies arvioi uudistuksen rahoitustarpeeksi yhteensä noin 5 500 miljoonaa markkaa. Uudistuksen selvittely on kesken.

Sosiaaliturvamaksujen maksupohjaa kaventaisi hallituksen esitys laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta (HE 126/1994 vp). Esityksen mukaan sosiaaliturvamaksun alaisen palkan käsite supistuisi. Myös kotitalouksien ennakonpidätysvelvollisuus kaventuisi nykyisestä.

1.4.1. Työnantajalta vuodelta 1995 perittävä kansaneläkemaksu

Yksityisen sektorin työnantajalta ehdotetaan perittäväksi edelleen vuonna 1995 kansaneläkemaksua liike toiminnan pääomavaltaisuudesta riippuen 2,40, 4,00 tai 4,90 % ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisilta liikelaitoksilta perittäisiin kansaneläkemaksua 2,40 % ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä.

Valtion ja sen muun laitoksen kuin edellä

mainitun liikelaitoksen, Ahvenanmaan maakunnan, kunnallisen liikelaitoksen, kunnan ja kuntayhtymän, evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan ja seurakuntainliiton sekä ortodoksisen kirkkokunnan ja sen seurakunnan kansaneläkemaksu olisi kaikilla sama, eli maksu olisi edelleen 3,95 % palkoista.

Edellä mainitut muutokset tehtäisiin kansaneläkelain 3 §:ään. Pykälään lisättäisiin myös valtuutus säätää asetuksella siitä, mitä kunnallisilla liikelaitoksilla tarkoitetaan.

1.4.2. Työnantajan sairausvakuutusmaksu vuodelta 1995

Vuodelta 1995 perittävää työnantajan sairausvakuutusmaksua ehdotetaan korotettavaksi 0,15 prosenttiyksiköllä. Korotuksella katetaan kustannuksia, jotka aiheutuvat vanhempainraha-ajalta suoritettavien vuosilomakustannusten tasaamisesta työnantajien kesken. Kevään 1993 työmarkkinaratkaisuun liittyen eduskunta on hyväksynyt asiaa koskevan lain (238/94).

Yksityisen sektorin työnantajalta sekä sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, ehdotetaan perittäväksi sairausvakuutusmaksua 1,60 % ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä vuonna 1995.

Valtion ja sen muun laitoksen kuin edellä mainitun liikelaitoksen, Ahvenanmaan maakunnan ja kunnallisen liikelaitoksen sekä kunnan ja kuntayhtymän sairausvakuutusmaksu olisi 2,85 %. Kirkolta ja seurakunnilta sairausvakuutusmaksua perittäisiin 7,85 % ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä.

Sairausvakuutusmaksut vahvistettaisiin erillisellä vuodelta 1995 koskevalla lailla.

1.4.3. Työnantajan lapsilisämaksu vuodelta 1995

Yrityksiin kohdistuvien kustannuspaineiden keventämiseksi ehdotetaan, ettei työnantajilta edelleenkaan perittäisi työnantajan lapsilisämaksua vuodelta 1995. Tästä säädettäisiin erillisellä lailla.

1.5. Vakuutetun kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu

1.5.1. Kansaneläkevakuutusmaksu

Kansaneläkelain 4 §:n 1 momentin mukaan

vakuutetun on suoritettava vakuutusmaksu, joka määrätään hänelle kunnallisverotuksen yhteydessä edelliseltä vuodelta, verovuodelta, vahvistettujen veroäyrien yhteismäärän perusteella. Vakuutusmaksua ei kuitenkaan kansaneläkelain 6 §:n mukaan määrätä vakuutetulle, joka verovuoden päättyessä ei vielä ollut täyttänyt 16 vuotta tai joka verovuoden alkaessa oli täyttänyt 63 vuotta tai joka verovuoden tai sen osan aikana on ollut kansaneläkelain mukaan työkyvyttömäksi todettuna tai saanut työttömyyseläkettä tai joka verovuoden aikana on kuollut.

Kansaneläkelain 5 §:n 1 momentin (956/72) mukaan vakuutusmaksu on kaksi penniä veroäyriä. Kansaneläkevakuutusmaksua on vakuutetuilta peritty viime vuosina yksivuotisilla laeilla edellä mainittua määrää suurempana tai pienempänä. Kansaneläkevakuutusmaksua on vuodesta 1992 lukien peritty myös 63 vuotta täyttäneiltä sekä työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeellä olevilta. Eläketulojen perusteella on peritty lisättyä kansaneläkevakuutusmaksua vuodesta 1993 lukien.

Vuodelta 1994 vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksua peritään 1,55 penniä veroäyriä (1666/93). Eläketuloa saavalta henkilöltä on peritty tämän lisäksi kansaneläkevakuutusmaksua yksi penni kunnallisverotuksessa vahvistettavalta veroäyriä (1668/93).

1.5.2. Sairausvakuutusmaksu

Sairausvakuutuslain 33 §:n 1 momentin (742/70) mukaan vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,25 penniä veroäyriä.

Myös vakuutetun sairausvakuutusmaksua on peritty viime vuosina yksivuotisilla laeilla joko suurempana tai pienempänä kuin 1,25 penniä veroäyriä. Vuodesta 1991 vakuutetulta on peritty korotettua sairausvakuutusmaksua 80 000 äyriä ylittävien tulojen osalta. Eläketulojen perusteella on peritty lisättyä sairausvakuutusmaksua vuodesta 1993 lukien.

Vuodelta 1994 vakuutetun sairausvakuutusmaksua peritään 1,90 penniä veroäyriä, kuitenkin siten, että maksu on 3,80 penniä veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä (1667/93). Eläketuloa saavalta henkilöltä on tämän lisäksi peritty sairausvakuutusmaksua kolme penniä kunnallisverotuksessa vahvistettavalta veroäyriä.

1.5.3. Vakuutetulta vuonna 1995 perittävät maksut

Esityksen mukaan kansaneläkevakuutusmaksua perittäisiin edelleenkin kaikilta vakuutetuilta. Kansaneläkevakuutusmaksusta vapauttamista 63 vuotta täyttäneiltä ei voida pitää perusteltuna, sillä osa vakuutetuista jatkaa työelämässä aina 67-vuotiaaksi asti ja lisäksi eläkkeensaajat saavat verotuksessa hyväkseen eläketulovähennyksen. Eläkkeensaajien vapauttamista veronluonteisesta kansaneläkevakuutusmaksusta ei myöskään valtiontaloudellisista syistä voida pitää perusteltuna. Tämän vuoksi myös vuonna 1995 kansaneläkevakuutusmaksu ulotettaisiin 63 vuotta täyttäneisiin sekä työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeellä oleviin.

Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksua perittäisiin 0,55 penniä veroäyriältä sekä vakuutetun sairausvakuutusmaksua 1,90 penniä veroäyriältä ja yli 80 000 äyriin menevältä osalta 3,80 penniä veroäyriältä vuonna 1995. Sairausvakuutusmaksun taso säilyisi samana kuin vuonna 1994. Sen sijaan kansaneläkevakuutusmaksua alennettaisiin yhdellä pennillä veroäyriältä vuoden 1994 tasolta. Siten hyvitetäisiin vuonna 1995 toteutettavaksi tarkoitettua palkansaajan työeläkemaksun yhden prosenttiyksikön korotusta. Vakuutusmaksut määriteltäisiin vahvistettujen veroäyrien perusteella ottaen huomioon, mitä tuloverolaissa säädetään.

1.5.4. Eläketuloa saavan henkilön sosiaaliturvamaksut

Palkansaajilta on tarkoitus periä vuonna 1995 työeläkemaksua 4 % ja työttömyysvakuutusmaksua 1,87 % ennakonpidätyksen alaisesta palkasta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eläketuloa saavilta henkilöiltä edelleen perittäisiin kansaneläkevakuutusmaksua yhdellä pennillä ja sairausvakuutusmaksua kolmella pennillä veroäyriältä korotettuna palkansaajien vastaviin maksuihin verrattuna. Myös eläkkeensaajia koskisi kuitenkin edellä kohdassa 1.5.3. ehdotettu kansaneläkemaksun alentaminen yhdellä pennillä veroäyriältä.

Eläketuloa olisivat veronalaiset vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke, perhe-eläke ja sukupolvenvaihdoseläke sekä muut luopumiskorvaukset. Eläketuloa olisi myös ehdotettu uusi maatalousyrittäjien luopumistuki (HE 162/1994 vp).

Korotus toteutettaisiin siten, että henkilöltä,

joka saa vuoden 1995 aikana eläketuloa, peritään sen lisäksi, mitä edellä kohdassa 1.5.3. ehdotetaan, kansaneläkevakuutusmaksua yksi penni ja sairausvakuutusmaksua kolme penniä vuodelta 1995 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistettavalta veroäyriältä. Vakuutusmaksujen korotus olisi kuitenkin yhteensä enintään 4 % veronalaisesta eläketulosta. Jos vakuutusmaksujen korotus ylittäisi 4 % eläketulosta, ylittävä osa vähennettäisiin edellä mainittujen pennimäärien suhteessa.

Kansaneläkelain mukaisen vakuutusmaksun ja sairausvakuutusmaksun korotuksesta, näiden maksujen täytäntöönpanosta ja muista menettelysäännöksistä on voimassa, paitsi ennakkoperintälain (418/59) säännökset, myös se, mitä sanotuista maksuista kansaneläkelaisissa ja sairausvakuutuslaissa säädetään.

Eläketuloa saavan henkilön kansaneläkevakuutusmaksu olisi 1,55 penniä ja sairausvakuutusmaksu 4,90 penniä kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä, kuitenkin siten, että 80 000 äyriä ylittävältä osalta sairausvakuutusmaksu olisi 6,80 penniä äyriältä. Korkein eläkkeensaajia koskeva yhteenlaskettu maksu olisi 8,35 penniä äyriältä. Eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta ehdotetaan säädettäväksi yksivuotisella lailla.

1.6. Kansaneläkelaitoksen rahoitus

1.6.1. Kansaneläkkeiden lisäosien rahoitus

Kansaneläkelain 62 §:n (103/82) mukaan valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos vastaavat kukin osaltaan eläkkeiden lisäosien kustannuksista. Eläkkeiden lisäosien kustannusosuuksista on vuodesta 1986 lukien säädetty yksivuotisilla laeilla. Vuodelta 1994 kunnan vuotuiseksi osuudeksi kansaneläkkeiden lisäosista vahvistettiin 1,47 penniä veroäyriältä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnalla on ollut edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa.

Kunnan osuus kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista ehdotetaan säilytettäväksi markkamääräisesti ennallaan. Äyripohjan muutoksesta johtuen kunnan osuudeksi lisäosien kustannuksista vuodelta 1995 ehdotetaan 1,55 penniä veroäyriältä. Kunnan lisäosaosuus laskettaisiin vuonna 1994 toimitetun verotuksen perusteella verotuslain 81 §:n 2 momentin (1548/92) mukaisesta veroäyrien yhteismääräs-

tä. Veroäyrien yhteismäärään sisältyisivät kunnan äyritiedot sekä kunnan osuus yhteisön tuloverosta veroäyreiksi muutettuna. Kansaneläkelaitoksen osuudeksi lisäosamenoista ehdotetaan edelleen 55 %.

1.6.2. Sairauspäivärahojen ja vanhempainrahojen rahoitus

Sairausvakuutuslain 59 §:n 2 momentin (1255/89) mukaan valtio suorittaa sairausvakuutusrahastoon 13 % päivärahoista, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista sekä erityishoitorahoista. Loppuosa päivärahamenoista rahoitetaan sairausvakuutusmaksuilla. Valtiontalouden tasapainottamiseksi ehdotetaan, että vuonna 1995 valtion maksuosuus poistettaisiin.

1.6.3. Kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston yhdistäminen, takuusuoritus ja maksuvalmius

Kansaneläkelaitoksella on kolme rahastoa, kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja eläkevastuurahasto. Kansaneläkelain 59 §:n 2 momentin mukaan kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos kansaneläkerahaston tuotot, joihin luetaan myös eläkkeiden lisäosien kattamiseksi maksetut suoritukset, eivät tähän riitä, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista niin sanottuna takuusuorituksena. Kansaneläkerahaston varojen vähimmäismäärää on vuodesta 1986 lukien alennettu yksivuotuisilla laeilla.

Vuonna 1994 kansaneläkerahaston varojen määräksi on edellytetty kalenterivuoden päättyessä vähintään neljä prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Lisäksi valtion tulee suorittaa kansaneläkerahastoon sellainen määrä varoja, että rahaston maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu. Kansaneläkelain 59 §:n 3 momentin (1595/91) mukaan valtion osuutta määrättäessä kansaneläkerahaston pääomasta vähennetään joulukuussa tuloksi kirjattavat vakuutusmaksutuotot.

Sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentin (591/67) mukaan sairausvakuutuksen kustannukset suoritetaan sairausvakuutusrahastosta. Jos kalenterivuoden aikana käytettävissä olevat

rahaston varat eivät riitä sairausvakuutuksen menoihin, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista. Valtion on lisäksi suoritettava rahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on yksi kymmenesosa sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Sanotun pykälän 5 momentin (471/81) mukaan valtion tulee suorittaa sairausvakuutusrahastoon valtion osuuden lisäksi sellainen määrä varoja, että rahaston maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu.

Myös sairausvakuutusrahaston varojen vähimmäismäärää on vuosittain alennettu yksivuotuisilla laeilla. Vuonna 1994 sairausvakuutusrahaston vähimmäismääräksi on vahvistettu kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Sairausvakuutusrahastoon kirjataan asianomaisen vuoden tuloiksi myös joulukuun vakuutusmaksutuotot.

Esityksessä ehdotetaan, että kansaneläke- ja sairausvakuutusrahasto yhdistetään siten, että kansaneläke- ja sairausvakuutusrahastojen väliset varojen siirrot tehtäisiin mahdollisiksi laitoksen maksuvalmiutta arvioitaessa. Muutoin rahastot säilyisivät itsenäisinä. Maksuvalmiutensa sallimissa rajoissa kummankin rahaston varoja voitaisiin tarvittaessa käyttää toisen rahaston menojen suorittamiseen.

Kansaneläke- ja sairausvakuutusrahaston vähimmäismääräksi vuoden lopulla ehdotetaan kahdeksaa prosenttia kansaneläkevakuutuksen ja vastaavasti sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Kansaneläkerahaston pääomasta ei vähennettäisi joulukuussa tuloksi kirjattavia vakuutusmaksutuottoja kuten nykyisin. Vähimmäismääriä laskettaessa tuottoina otettaisiin huomioon myös toisesta rahastosta tehdyt varojen siirrot.

Tehdyt rahastosierrot vahvistettaisiin tilinpäätöksessä. Tilinpäätöserittelyssä ilmoitettaisiin rahastojen tiedot myös yhdistettynä.

Valtion tulisi suorittaa kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että kansaneläke- ja sairausvakuutusrahastojen yhteinen maksuvalmius olisi riittävästi turvattu.

Pelkkä kansaneläke- ja sairausvakuutusrahastojen yhdistäminen tai varojen siirtäminen rahastosta toiseen nyt ehdotetulla tavalla ei olisi kokonaisratkaisu kansaneläkelaitoksen hoidossa olevien sosiaaliturvajärjestelmien rahoituksen ja maksujärjestelmien kannalta. Muiden kuin kansaneläkelaitoksen kokonaan rahoittamat, kansaneläkelaitoksen hoidossa ole-

vat etuusjärjestelmät jäisivät tämän ratkaisun ulkopuolelle. Kokonaisratkaisun aikaansaaminen edellyttää perusteellista selvittelyä. Tämä työ on tarkoitus aloittaa mahdollisimman pian. Nyt ehdotetut muutokset koskisivat vuotta 1995.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksua perittäisiin edelleen koko vuoden 1995 ajan porrastettuna. Porrastus liittyy työnantajan työttömyysvakuutusmaksun porrastukseen. Porrastus olisi sama kuin vuonna 1994 ja sen tuotoksi arvioidaan 1 100 miljoonaa markkaa. Työnantajan sairausvakuutusmaksua korotettaisiin 0,15 prosenttiyksiköllä, minkä arvioidaan vuonna 1995 tuottavan vuositasolla 300 miljoonaa markkaa.

Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksun alennus yhdellä pennillä äyriä lisää valtion menoja 2 600 miljoonalla markalla. Eläketuloa saavan henkilön kansaneläkevakuutusmaksua perittäisiin edelleen yhdellä pennillä ja sairausvakuutusmaksua kolmella pennillä korotettuna palkansaajan maksuihin verrattuna. Tämä vähentäisi valtion menoja yhteensä 1 760 miljoonalla markalla vuonna 1995. Sairausvakuutusmaksua perittäisiin edelleen korotettuna 80 000 äyriä ylittävältä osalta, minkä arvioidaan tuottavan 1 380 miljoonaa markkaa.

Kuntien yhteenlaskettu osuus kansaneläkelain mukaisten lisäosien kustannuksista säilyisi ennallaan 4 285 miljoonana markkana, mikä olisi 44 % kustannuksista. Kansaneläkelaitoksen osuus lisäosamenoista olisi edelleen 55 % eli 5 355 miljoonaa markkaa. Valtion osuudeksi jäisi 1 % eli 100 miljoonaa markkaa.

Valtion osuudesta sairauspäivärahojen, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen sekä erityishoitorahojen kustannusten korvaamisessa luovuttaisiin vuonna 1995. Tämä vähentäisi sairausvakuutuksesta valtiolle aiheutuvia menoja 800 miljoonalla markalla.

Kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärän vuoden lopulla tulisi olla 8 % kansaneläkevakuutuksen ja sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Kun samalla mahdollistettaisiin rahastojen välinen varojen siirtäminen, vähentäisi se talousarvioesityksen yhteydessä esitetyn arvion mukaan valtion takuusuorituksen määrää 850

miljoonalla markalla. Valtion takuusuoritustarve kansaneläkelaitokselle vuonna 1995 on arvioitu 80 miljoonaksi markaksi.

Hallituksen esitys laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta supistaisi ennakonpidätyksen ja sosiaaliturvamaksun alaisen palkan käsitettä. Esityksen sosiaaliturvamaksun tuottoa vähentävä vaikutus vuonna 1995 on arvioitu 270—330 miljoonaksi markaksi.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1995 (HE 161/1994 vp), jonka mukaan osa arvonnalisäveron tuotosta, 2 400 miljoonaa markkaa, tilitettäisiin kansaneläkelaitokselle kansaneläkevakuutuksen ja sairausvakuutuksen rahoituksen turvaamiseksi.

Lisäksi hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1995 perittävästä maksusta (HE 179/1994 vp), millä toteutettaisiin niin sanottu täyskorvausperiaate tapaturma- ja liikennevakuutuksessa. Maksun tuotto 330 miljoonaa markkaa on otettu huomioon kansaneläkemenojen valtion osuuden vähennyksenä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Esitystä valmisteltaessa on kuultu valtiovarainministeriötä, kansaneläkelaitosta ja verohallitusta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Sairausvakuutus- ja kansaneläkerahastojen tuottoon vaikuttavat edellä mainitut hallituksen esitykset laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1995 perittävästä maksusta sekä laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta.

5. Voimaantulo

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen ja lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

6. Säättämisjärjestys

Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin

mukaan lakiehdotus voidaan panna lepäämään, jos kysymyksessä on ehdotus sellaiseksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, eikä ehdotus koske verosta säättämistä. Vakuutettujen maksuja on pidetty veronluonteisina maksuina.

Perustuslakivaliokunta käsittelee lausunnossaan n:o 29/1992 vp vuodelle 1993 ehdotetun kunnan lisäosaosuuden valtiosääntöoikeudellista merkitystä. Valiokunta toteaa tuolloin, että kuntien itsehallinnon perustuslainvoimaisesti turvatun osan on valiokunnan tulkintakäytännössä katsottu muodostuvan lähinnä vain kunnallisesta verotusoikeudesta sekä kuntalaisten oikeudesta itse valitsemiinsa hallintoelimiin ja kunnan oikeudesta itse päättää kunnan virkamiesten ja työntekijöiden palkkauksesta ja muista heidän palvelussuhteitaan koskevista ehdoista. Hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin sisältönä on estää puuttumasta tavallisella lailla itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi. Tähän näkökohtaan on katsottu liittyvän johdonmukaisesti se, että koko nykyisen kunnallisen itsehallintojärjestel-

män aikana on pidetty mahdollisena säätää lailla kunnille uusia pakollisia tehtäviä.

Edellä mainittuun viitaten valiokunta päätyi siihen, että vaikka kuntien taloudellisen raskauden tuolloin kiistattomasti katsottiin kasvavan merkittävästi, se ei kuitenkaan estäisi kuntia päättämästä omasta taloudestaan. Ehdotuksen ei todettu puuttuvan kuntien itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin sellaisella tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi. Näin ollen esitys ei ollut ristiriidassa kunnille hallitusmuodon 51 §:n 2 momentissa turvatun itsehallinnon kanssa ja valiokunta päätyi siihen, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Kuntien osuus lisäosien kustannuksista säilyisi ennallaan. Nyt ehdotettava kuntien lisäosaosuutta koskeva lakiehdotus voidaan siten käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §, 59 §:n 2 ja 3 momentti sekä 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), 6 § osittain muutettuna 4 päivänä marraskuuta 1960 ja 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetuilla laeilla (466/60, 588/78), 59 §:n 3 momentti 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1595/91) sekä 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

3 §

Yksityinen työnantaja ja valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu valtion liikelaitos suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,40 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1995 välisenä aikana maksamiensa ennakonpidätyksen alaisen palkkosen määräst. Kuitenkin jos työnantajan, joka harjoittaa liiketoimintaa ja on velvollinen suorittamaan valtiolle tuloveroa tai on tuloverolain (1535/92) 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu liiketoimintaa harjoittava elinkeinoyhtymä, vuodelta 1993 toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoitettujen kuluvaan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia sanotuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,00 prosenttia vuonna 1995 maksettavista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. Jos mainittujen poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,90 prosenttia. Jos työnantajan tilikausi ei ole päättynyt vuonna 1993, käytetään vuoden 1992 verotusta varten annetun veroilmoituksen tietoja. Valtiolla ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntayhtymältä, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 3,95 prosenttia

työntekijälle suoritetun ennakonpidätyksen alaisen palkan määräst. Siitä, mitä kunnallisella liikelaitoksella tarkoitetaan, säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Vakuutusmaksu on 0,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyryiltä. Vakuutusmaksua määrättäessä otetaan huomioon, mitä tuloverolaisissa säädetään.

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle, joka verovuoden päättyessä ei vielä ole täyttänyt 16 vuotta tai joka verovuoden aikana on kuollut.

59 §

Kansaneläkevakuutuksen menot suoritetaan kansaneläkerahastosta. Rahaston varoja käytetään tarvittaessa rahaston maksuvalmiuden sallimissa rajoissa myös sairausvakuutuksen menojen suorittamiseen. Kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään kahdeksan prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista (*vähimmäismäärä*). Vähimmäismäärän saavuttamiseksi siirretään tarvittaessa sairausvakuutusrahastosta sairausvakuutuslain 59 §:ssä säädetyn vähimmäismäärän ylittävästä osasta varoja kansaneläkerahastoon. Jos kansaneläkerahaston tuotot, joihin luetaan myös siirto sairausvakuutusrahastosta sekä tämän lain 62 §:n mukaiset suoritukset, eivät riitä

rahaston vähimmäismäärän saavuttamiseen, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista (*ta-kuusuoritus*). Lisäksi valtion tulee suorittaa kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston yhteinen maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu.

Valtion osuutta määrätessä kansaneläkerahaston pääomasta ei vähennetä joulukuussa tuloksi kirjattavaa vakuutusmaksutuottoa.

62 §

Eläkkeiden lisäosien kokonaiskustannuksista vastaavat valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos.

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin edellisenä vuonna toimitetun verotuksen perusteella 1,55 penniä verotuslain (482/58) 81 §:n 2 momentin mukaisesta veroäyrien yhteismäärästä, joka sisältää veronsaajan äyritiedot sekä kunnan osuuden yhteisön tuloverosta veroäyreiksi muunneltuna. Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettua määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta,

maksuun panosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä.

Eläkelaitoksen osuus eläkkeiden lisäosien kustannuksista on 55,0 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisäosien kustannuksista siltä osin kuin kunnan suoritus ja eläkelaitoksen osuus eivät niitä kata.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan vuonna 1995 maksetuista palkoista suoritettavaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n 1 momenttia vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa. Lain 6 §, 59 §:n 2 ja 3 momentti sekä 62 § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 1995.

2.

Laki

vuodelta 1995 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, sanottu maksu on 1,90 penniä vakuutetulle vuodelta 1995 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 3,80 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä. Vakuutusmaksua määrätessä otetaan huomioon, mitä tuloverolaissa (1535/92) säädetään.

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään yksityiseltä työnantajalta ja sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87), työnantajan sairausvakuutusmaksua 1,60 prosenttia työntekijälle 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1995 välisenä aikana suoritettun ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Kuitenkin valtiolta ja sen muulta laitok-

selta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta sekä kunnalta ja kuntayhtymältä työnantajan sairausvakuutusmaksua peritään 2,85 prosenttia ja evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta sairausvakuutusmaksua peritään

7,85 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1995 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritettuna ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä.

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

3.

Laki

työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1995

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), säädetään työnantajan lapsilisämaksusta, maksua ei

vuonna 1995 peritä 1 päivästä tammikuuta 31 päivään joulukuuta.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

4.

Laki

eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Jos henkilö saa vuoden 1995 aikana eläketuloa, häneltä peritään sen lisäksi, mitä kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 5 §:n 1 momentissa (/94) ja vuodelta 1995 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta annetun lain 1 §:ssä (/94) säädetään, kansaneläkelain mukaista vakuutusmaksua yksi penni ja sairausvakuutusmaksua kolme penniä vuodelta 1995 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistettavalta veroäyriältä. Vakuutusmaksujen korotus on kuitenkin yhteensä enintään neljä prosenttia veronalaisesta eläketulosta. Jos vakuutusmaksujen korotus ylittää

neljä prosenttia eläketulosta, ylittävä osa vähennetään edellä mainittujen pennimäärien suhteessa. Vakuutusmaksujen korotuksen enakkoperinnästä on voimassa, mitä ennakkoperintälaissa (418/59) säädetään kansaneläkevakuutusmaksusta.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995 ja sitä sovelletaan vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**sairausvakuutuslain 59 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 59 §:n 1, 2 ja 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 59 §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1967 annetussa laissa (591/67), 59 §:n 2 momentti 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89) ja 59 §:n 5 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81), seuraavasti:

59 §

Sairausvakuutuksen menot suoritetaan sairausvakuutusrahastosta. Rahaston varoja käytetään tarvittaessa rahaston maksuvalmiuden sallimissa rajoissa myös kansaneläkevakuutuksen menojen suorittamiseen. Sairausvakuutusrahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista (*vähimmäismäärä*). Vähimmäismäärän saavuttamiseksi siirretään tarvittaessa kansaneläkerahastosta kansaneläkelain 59 §:ssä säädetyn vähimmäismäärän ylittävästä osasta varoja sairausvakuutusrahastoon. Jos sairausvakuutusrahaston tuotot, joihin luetaan myös siirto kansaneläkerahastosta, eivät riitä rahaston vähimmäismäärän saavuttamiseen, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista (*takuusuoritus*). Valtion on suoritettava kuukausittain ennakona määrä, joka vastaa 1/12 valtion sinä

vuonna suoritettavaksi arvioidusta määrästä. Valtion osuuden suorittamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Valtio ei suorita korvausta päivärahoista, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista eikä erityishoitorahoista aiheutuvista kustannuksista.

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään valtion osuudesta sairausvakuutuksen kustannuksiin, valtion tulee suorittaa kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että sairausvakuutusrahaston ja kansaneläkerahaston yhteinen maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu. Tämä määrä on otettava huomioon sairausvakuutusrahaston tilinpäätöksessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1995.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

1.

Laki

kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 6 §, 59 §:n 2 ja 3 momentti sekä 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72), 6 § osittain muutettuna 4 päivänä marraskuuta 1960 ja 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetuilla laeilla (466/60, 588/78), 59 §:n 3 momentti 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1595/91) sekä 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksuna 4,25 prosenttia ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 200 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 4,75 prosenttia ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 200 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 5,25 prosenttia ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä.

Yksityinen työnantaja ja valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87) tarkoitettu valtion liikelaitos suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,40 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1995 välisenä aikana maksamiensa ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Kuitenkin jos työnantajan, joka harjoittaa liiketoimintaa ja on velvollinen suorittamaan valtiolle tuloveroa tai on tuloverolain (1535/92) 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu liiketoimintaa harjoittava elinkeinoyhtymä, vuodelta 1993 toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoitettujen kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,00 prosenttia vuonna 1995 maksettavista ennakonpidätyksen alaisista palkoista. Jos mainittujen poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4,90 prosenttia. Jos työnantajan tilikausi ei ole päättynyt vuonna 1993, käytetään vuoden 1992 verotusta varten annetun veroilmoituksen tietoja. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntayhtymältä, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 3,95 prosent-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tia työntekijälle suoritettun ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä. Siitä, mitä kunnallisella liikelaitoksella tarkoitetaan, säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Vakuutusmaksu on kaksi penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa määrättyä veroäyriä.

5 §

Vakuutusmaksu on 0,55 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä. Vakuutusmaksua määrättäessä otetaan huomioon, mitä tuloverolaissa säädetään.

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle:
1) joka tulovuoden päättyessä ei vielä ollut täyttänyt 16 vuotta;

2) joka tulovuoden alkaessa oli täyttänyt 63 vuotta;

3) joka tulovuoden tai sen osan aikana on ollut tämän lain mukaan työkyvyttömäksi todettuna;

4) joka tulovuoden tai sen osan aikana on saanut työttömyyseläkettä; tai

5) joka tulovuoden aikana on kuollut.

Vakuutusmaksu on kuitenkin määrättävä 63-vuotiaalle tai työkyvyttömäksi todetulle vakuutetulle, jos hänen verotettavaksi tulokseen on kunnallisverotuksessa luettu myös sen työn arvo, jonka hänen muu kuin 1 momentissa tarkoitettu kotona oleva lapsensa tai muu perheenjäsenensä on tehnyt hänen taloutensa hyväksi, tätä tuloa vastaavan veroäyrimäärän perusteella.

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle, joka verovuoden päättyessä ei vielä ole täyttänyt 16 vuotta tai joka verovuoden aikana on kuollut.

59 §

Kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos kansaneläkevakuutuksen tuotot, joihin luetaan myös tämän lain 62 §:n mukaiset suoritukset, eivät tähän riitä, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista.

Kansaneläkevakuutuksen menot suoritetaan kansaneläkerahastosta. Rahaston varoja käytetään tarvittaessa rahaston maksuvalmiuden sallimissa rajoissa myös sairausvakuutuksen menojen suorittamiseen. Kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään kahdeksan prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista (vähimmäismäärä). Vähimmäismäärän saavuttamiseksi siirretään tarvittaessa sairausvakuutusrahastosta sairausvakuutuslain 59 §:ssä säädetyn vähimmäismäärän ylittävästä osasta varoja kansaneläkerahastoon. Jos kansaneläkerahaston tuotot, joihin luetaan myös siirto sairausvakuutusrahastosta sekä tämän lain 62 §:n mukaiset

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Valtion osuutta määrättäessä kansaneläkera-
haston pääomasta vähennetään joulukuussa
tuloksi kirjattavat vakuutusmaksutuotot.

suoritukset, eivät riitä rahaston vähimmäismää-
rän saavuttamiseen, suoritetaan puuttuva osa
valtion varoista (takuuosuus). Lisäksi valtion
tulee suorittaa kansaneläkelaitokselle sellainen
määrä varoja, että kansaneläkerahaston ja sai-
rausvakuutusrahaston yhteinen maksuvalmius on
kunakin ajankohtana riittävästi turvattu.

Valtion osuutta määrättäessä kansaneläkera-
haston pääomasta ei vähennetä joulukuussa
tuloksi kirjattavaa vakuutusmaksutuottoa.

62 §

Valtio, kunnat ja eläkelaitos vastaavat kukin
omasta osuudestaan eläkkeiden lisäosien kus-
tannuksista. Kunnan osuus määräytyy sen mu-
kaan, mihin kuntien kantokertyluokituksesta
annetun lain (665/67) mukaiseen kantokerty-
luokkaan se kuuluu, ja on

1 luokassa	8,0	prosenttia
2 „	10,0	„
3 „	11,5	„
4 „	12,5	„
5 „	14,2	„
6 „	15,4	„
7 „	17,9	„
8 „	21,1	„
9 „	21,9	„
10 „	26,7	„

kuntaan kunakin kuukautena maksettujen
lisäosien yhteismäärästä, kuitenkin niin, ettei
kunnan osuus jaettuna kunnassa edellisenä
vuotena toimitetussa kunnallisverotuksessa
määrättyjen veroäyriä luvulla nouse valtio-
neuvoston vahvistamaa enimmäismäärää suu-
remmaksi. Eläkelaitoksen osuus kustannuksista
on enintään 74,1 prosenttia maksettujen lisä-
osien yhteismäärästä ja valtio vastaa lisäosien
kustannuksista muulta kuin edellä mainitulta
osalta.

62 §

Eläkkeiden lisäosien kokonaiskustannuksista
vastaavat valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos.

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkei-
den lisäosien kustannuksiin edellisenä vuonna
toimitetun verotuksen perusteella 1,55 penniä
verotuslain (482/58) 81 §:n 2 momentin mukai-
sesta veroäyriä yhteismäärästä, joka sisältää
veronsaajan äyritiedot sekä kunnan osuuden
yhteisön tuloverosta veroäyriksi muunnettuna.
Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettusta
määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin
kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan
suorituksen maksamisesta, maksuun panosta, lii-
kaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen pal-
lauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viiväs-
tysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittä-
misestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin
voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksus-
ta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa
(611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturva-
maksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaa-
laturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa
säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä.

Eläkelaitoksen osuus eläkkeiden lisäosien kus-
tannuksista on 55,0 prosenttia maksettujen lisä-
osien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisäosien
kustannuksista siltä osin kuin kunnan suoritus ja
eläkelaitoksen osuus eivät niitä kata.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1995.

Tämän lain 3 §:n 2 momenttia sovelletaan
vuonna 1995 maksetuista palkoista suoritetta-
vaan työnantajan kansaneläkemaksuun ja 5 §:n
1 momenttia vuodelta 1995 toimitettavassa ve-
rotuksessa. Lain 6 §, 59 §:n 2 ja 3 momentti
sekä 62 § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta
1995.

5.

Laki**sairausvakuutuslain 59 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 59 §:n 1, 2 ja 5 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 59 §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1967 annetussa laissa (591/67), 59 §:n 2 momentti 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89) ja 59 §:n 5 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

59 §

Sairausvakuutuksen kustannukset suoritetaan sairausvakuutusrahastosta. Jos kalenterivuoden aikana käytettävissä olevat rahaston varat eivät riitä sairausvakuutuksen menoihin, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista. Valtion on lisäksi suoritettava rahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on yksi kymmenesosa sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa kahdettatoista osaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioidusta määrästä. Valtion osuuden suorittamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Valtio suorittaa 13 prosenttia päivärahoista, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista sekä erityishoitorahoista. *Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.*

Sen estämättä, mitä edellä on säädetty valtion osuudesta sairausvakuutuksen kustannuksiin, valtion tulee suorittaa sairausvakuutusrahastoon valtion osuuden sellainen määrä varoja, että rahaston maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu. Tämä määrä on otettava huomioon sairausvakuutusrahaston tilipäätöksessä.

59 §

Sairausvakuutuksen *menot* suoritetaan sairausvakuutusrahastosta. *Rahaston varoja käytetään tarvittaessa rahaston maksuvalmiuden sallimissa rajoissa myös kansaneläkevakuutuksen menojen suorittamiseen. Sairausvakuutusrahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista (vähimmäismäärä). Vähimmäismäärän saavuttamiseksi siirretään tarvittaessa kansaneläkerahastosta kansaneläkelain 59 §:ssä säädetyn vähimmäismäärän ylittävästä osasta varoja sairausvakuutusrahastoon. Jos sairausvakuutusrahaston tuotot, joihin luetaan myös siirto kansaneläkerahastosta, eivät riitä rahaston vähimmäismäärän saavuttamiseen, suoritetaan puuttuva osa valtion varoista (takuusuoritus). Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä, joka vastaa 1/12 valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioidusta määrästä. Valtion osuuden suorittamisesta säädetään tarkemmin asetuksella.*

Valtio ei suorita korvausta päivärahoista, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista eikä erityishoitorahoista aiheutuvista kustannuksista.

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään valtion osuudesta sairausvakuutuksen kustannuksiin, valtion tulee suorittaa kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että sairausvakuutusrahaston ja kansaneläkerahaston yhteinen maksuvalmius on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu. Tämä määrä on otettava huomioon sairausvakuutusrahaston tilipäätöksessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1995.